

Ազգ

Azg
armenia daily

Աղանայում թուրքերն այրել են Հայաստանի դրոշը և ամերիկյան առդաններ

ՄԵԿՐԱՆ, 25 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԼՈՅՅԱՆ ՏՄՊԱՆ. Կիրակի օրը թուրքիայի Աղանա քաղաքում ԱՄՆ հյուպատոսարանի դիմաց տեղի է ունեցել բողոքի ցույց ընդդեմ ԱՄՆ Կոնգրեսի կողմից 1915 թվականին Օսմանյան կայսրությունում տեղի ունեցած Հայոց ցեղասպանության հնարավոր ճանաչման: Ինչպես հաղորդում է թուրքական «Ալթան» թերթը, բողոքի ցույցի մասնակիցները, որ կազմակերպել էին թուրքիայի ոչ կառավարական 16 կազմակերպություններ, այրել են Հայաստանի դրոշը,

ինչպես նաև ամերիկյան արտադրության առդաններ: Լարվածությունը Անկարայի և Վաշինգտոնի միջև առաջացել է նրանց հետ, երբ Կոնգրեսի Ներկայացուցիչների ժողովը 1915 թ. Հայոց ցեղասպանությունը ճանաչող բանաձև: Ցուցարարները թուրքիայի ժողովրդին կոչ են արել արվեստի ամերիկյան արտադրանքը, եթե ԱՄՆ Կոնգրեսի Ներկայացուցիչների ժողովը հաստատի սվալ բանաձևի նախագիծը:

ՄԻՋՊԵՏԱԿԱՆ

Կրեմլի Մեծ դալասում այսօր Վլադիմիր Պուտինն ընդունելու է Ռոբերտ Բոչարյանին

Հայաստանի նախագահը երեկ հանդիպեց վարչապետ Կասյանովին, ՈԳ անվտանգության խորհրդի ֆարսուղարին, ՈԳ ասումային էներգիայի և արտաֆին գործերի նախարարներին

ԹԱԹՈՒՆ ՀՎԻՈՐԵՅՏ, Մոսկվա

Ռոբերտ Բոչարյանը, Մոսկվայի Մեծ դալասում հանդիպելով Վլադիմիր Պուտինին, Ռոբերտ Բոչարյանի և արտաֆին գործերի նախարարներին

Կիրակի երեկոյան Պուտինը հանդիպել է Վլադիմիր Պուտինի մայրաքաղաք Մոսկվա ժամանած Բոչարյանին: Մա նախագահ Բոչարյանի առաջին Պուտինին հանդիպումը տեղի է ունենում երբ Բոչարյանին ուղեկցում են Բոչարյանի և արտաֆին գործերի նախարար Մեծ Մարգարյանը, արտաֆին գործերի նախարար Վարդան Օսկանյանը, Բոչարյանի և արտաֆին գործերի նախարար Վառլամ Գալստյանը, սրահայտի և կառավարիչ Մարգարյանը, Բոչարյանի և արտաֆին գործերի նախարարներին: Բոչարյանը, Մոսկվայի Մեծ դալասում հանդիպելով Վլադիմիր Պուտինին, Ռոբերտ Բոչարյանի և արտաֆին գործերի նախարարներին: Բոչարյանը, Մոսկվայի Մեծ դալասում հանդիպելով Վլադիմիր Պուտինին, Ռոբերտ Բոչարյանի և արտաֆին գործերի նախարարներին:

Վեհափառ հայրադարձի հովվադատական այգը Արցախի թեմ

ԵՐԵՎԱՆ, 25 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՍԱՐԹ: Սեպտեմբերի 25-ի առավոտյան Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ Ամենայն հայոց կաթողիկոսը հովվադատական այգով մեկնեց Արցախի թեմ: Այս արված հուլիսին Երևանի թեմ կատարած անդրադարձի հովվադատական այգից հետո սա Վեհափառ հայրադարձի 2-րդ հովվադատական այգեկությունն է Հայաստանայոց թեմ: Ինչպես հաղորդեցին Մայր աթոռ Ար. Էքմիածնի տեղեկատվության համակարգից, այցի առաջին օրը Լոռիի սրբությունը հանդիպում կունենա ԼՂՀ նախագահ Արկաղի Դուլապյանի հետ: Նախատեսվում են հանդիպումներ նաև

ԼՂՀ Աժ-ում և կառավարությունում: Հովվադատական այցի ընթացքում Հայոց հայրադարձը կլինի հայոց ժողովրդի հետ, կայցելի գոհված ազատամարտիկների ընթացքը: Վեհափառ հայրադարձի ուղեկցում են Արարայան Հայրադարձական թեմի առաջնորդական փոխանորդ Ս. Նավասարդ եպո. Կոնյանց, Ս. Տաթև արք. Մարգարյան, Ս. Վրթանես վրդ. Արախամյան, Ս. Արեմ արք. Սանոսյան, Բաբկեն արք. Նանյան:

ՇԵՂԱՍԳԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Թուրքիան Եվրոպայում է ձևավորվում Կոնգրեսի վրա Մեքսիկոյի պատերազմի պատճառով իր խոսքն է ասում

Անցյալ հինգշաբթի օրը Մ. Նահանգների Կոնգրեսի համադասարան ենթահանձնաժողովի կողմից Հայոց ցեղասպանության մասին թիվ 398 բանաձևի ընդունումն էլ ավելի սասուկացրեց թուրքերի վրդովմունքը, որն անցնող օրերին արտաքին գործերի նախարարության, մամուլի և, անգամ, ժողովրդային տարբեր ելույթներով: Հակառակ այն փաստին, որ հիշյալ բանաձևը Կոնգրեսի կողմից ընդունվելու դեպքում անգամ Պարսպարդու ու ին ունենալու Մ. Նահանգների նախագահի համար, թուրքերն ամեն ջանով են բանաձևի ընդունման հետևազ ընթացքը արգելելու համար: Սեպտեմբերի 23-ին ընդունվելով Թուրքիայում Մ. Նահանգների նոր դեսպան Ռոբերտ Պիտոնին, որն ընդունվելու անցյալ հինգշաբթի օրն էր իր հավասարակշռեցը հանձնել, նախագահ Ամեդեո Նեբոթե Սեգրե կրկնեց իր նախադասարան արտաքին գործերի նախարարության և Կոնգրեսի կողմից բանաձևի ընդունման դեպքում հնարավոր ռիսկերը երկու երկրների հարաբերությունների համար:

Նրան մեկ քաղաքում է սրանց (բանաձևի ընդունումը), այլ կարծում են, որ դա (որոշումը) կվճարի թուրք և հայկական հարաբերություններին: Պարսպարդու ասել է նաև, որ ցեղասպանության հարցը թեթև է լինելու թուրք և հայ ժամապահների կողմից, եւ ոչ թե երրորդ երկրի օրենսդրություն: «Ազգի» ունեցած սվալներով, բանաձևի ընդունմանը հետևած Թուրքիայի զայրույթը մեղմելու փորձ է կատարել նաև Թուրքիա-Հայաստան առեւտրական միության նախագահ Քասան Սոյերը, որի կարծիքով ենթահանձնաժողովի որոշումը չթեթև է բեռնել Հայաստանի վրա, որտեղ, նա ասելով, «երջանիկ լին» այդ որոշման ընդունումը... Լրագրողներին արած հայտարարության մեջ Սոյերը հարցի արժանատի քննարկումը վերադարձ է սփյուռահայերին: Իր հերթին Մեքսիկոյի գործակալությունը երկ անդադրեց, որ Թուրքիայի արդարացիության նախարար Քիմեթ Սամի Թյուրքը հաղորդել է 1915 թ. թեթևական արխիվները բացելու իր երկրի կառավարության մատչելիության մասին: Դրանով, ասել է նա, Անկարան մատչելի է ողջ աշխարհին ապացուցել իր անմեղությունը: Նախարարի ասելով, այդ հայտի իրենց հարկադրել է «Հայերի ցեղասպանության փաստը ճանաչելու մատչելիություն հանդես բերած ամերիկյան Կոնգրեսի դիրորոշումը»:

Հաս ավելի խոստանա էր վարչապետ Բյուլենս Էլեիթը: «Թուրքիան լավագույնն է անում կովկասում խաղաղության հաստատման համար, մինչդեռ հայկական բանաձևին կողմ դիրորոշվելը խանգարում է ամեն ինչ և հանդիսանում է ծայր աստիճանի սգելու և ինքնուրույն դեմք, ասաց նա: Մի Եվրոպայի անդամախանութի փառաբանական գործընթացը ազդեցություն ունեն (ամերիկյան) արտաքին փառաբանության վրա, ինչը սազմադրել է ստեղծում»: Էլեիթը իր հերթին չմոռացավ նշելու, որ թուրք-ամերիկյան հրաշալի հարաբերությունները մեծ վնասներ են կրում:

Մեքսիկոյի գործակալությունը վերջին 20-30 տարիներին բազմիցս խոսակցել է բացել թեթևական արխիվները, ամեն անգամ, երբ միջազգային հետաքրքրությունները սրվել են Հայոց ցեղասպանության նկատմամբ: Բացի այդ՝ ի՞նչ արխիվների մասին է խոսել, ի՞նչ մասով, ի՞նչ վիճակում: Մեքսիկոյի տեղեկացում է նաև, որ թուրքերը մատչելի են 1915 թ. «Եղեկությունների» մասին ժամապահություն ուսումնասիրման կենտրոն բացել: Մյուս կողմից «Թրեիզ դեյի Նյույո» թերթը տեղեկացում է, որ Մ. Նահանգների Կոնգրեսի միջազգային հարաբերությունների հանձնաժողովը առաջիկա հինգշաբթի, սեպտեմբերի 28-ին, վճարկության կզինի թիվ 398 որոշումը:

ՀԱՄԱՌՈՍ

Տեսաձգվում է ՆԱՏՕ-ի ֆարսուղարի այգը Հայաստան և Ադրբեջան

ԲԻՅՈՒՆԵԼ, 25 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԼՈՅՅԱՆ ՏՄՊԱՆ. «Ազատություն» ռադիոկայանի հաղորդման համաձայն, ՆԱՏՕ-ի գլխավոր ֆարսուղար լորդ Ջորջ Ռոբերտսոնի այցը Հայաստան և Ադրբեջան հետաձգվում է: Պատճառն, ըստ նույն աղբյուրի, Հարավային Կովկասում նախագահական ընտրությունների հետևանքով իրավիճակի հնարավոր սրումն է: Այնուամենայնիվ ստասվում է, որ Ռոբերտսոնը սեպտեմբերի 25-ին կայցելի Վրաստան՝ մասնակցելու միջազգային համաժողովի: Ադրբեջանի նախագահի աշխատակազմի արտաքին հարաբերությունների վարչության ղեկավար Մամեդովը հերքել է այն տեղեկությունները, թե Ռոբերտսոնի այցի հետաձգումը կապված է Ալիևի երկրից բացակայելու իրողության հետ:

Ալիևը Եվրոպայում է բուժումը Բիլկենդում

ԲԱՅՈՒ, 25 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԼՈՅՅԱՆ ՏՄՊԱՆ. ԱՆՏ գործակալության տեղեկացմամբ, արևմտյան աղբյուրները հերքել են ադրբեջանական լրատվամիջոցների տարածած տեղեկությունը, թե Ալիևն ավարել է բուժման կուրսը Բիլկենդի կլինիկայում և սեպտեմբերի 22-ին դուրս է գրվել: Նույն գործակալությունը տարաբնույթ է, որ Ալիևը Եվրոպայում է բուժման կուրսը: Ադրբեջանի Պաշտպանության նախարարության տեղեկությունները երբևիցե այս տեղեկությունները եւ հրաժարվում մանրամասներ հայտնել Ալիևի առողջական վիճակի մասին: Պետական ֆարգուցությունը նույն ժամանակ հաղորդում է Ալիևի ԱՄՆ-ում իրականացվող Պաշտպանության հանդիպումների մասին, որոնք իրենց հերթին բացարձակապես չեն համադասարանում իրականությանը կամ 10 օրվա վաղեմություն ունեցող լուրեր են: «Ամեն ինչից երեւում է, որ Բախու չգիտի, թե ինչպես իր ֆառապահներին բացարձակապես Ալիևի առողջական վիճակի հանելուկը», հաղորդում է գործակալությունը:

Անվտանգություն Աժ խոստանակին և փոխխոստանակին

Օրենսդրական գործընթացը սակայն չի վստանգվում

ԳՈՒՆ ԱՐԲԱՏԱՅՏՆԵՐ Նախագահ Ռոբերտ Բոչարյանը հասկանում էր, որ մինչև սեպտեմբերի վերջը զարգ կդառնա Ազգային ժողովի մեծամասնության խոստանակը և դրա հետ կապված Աժ նախագահին անվտանգություն հայտնելու ծախսազիրը, կասկած չառաջացավ, որ այս ամսվա վերջին իրադարձությունների ընթացքը վճարեց կդառնա: Սակայն իշերն էին մտածում, որ դե ֆակտո գոյություն չունեցող «Միասնության» վերջնական լուծարումը կբերի նաև Աժ փոխխոստանակի այս դեպքում ԴժԿ-ի ներկայացուցչին անվտանգություն հայտնելու: Երկրորդը, որ Հանրապետական կուսակցությունը ձեռնամուխ է եղել և բավականին արդյունավետ իրականացրել են վաղ գործընթացի համար անհրաժեշտ ստորագրախաղ: Մտասվում էր, որ առավելագույն Աժ-ն եռօրյա օրակարգը հաստատելու փոխարեն կսկսվի անվտանգություն հայտնելու գործընթացը, ինչը, սակայն, տեղի չունեցավ: Ամենայն հավանականությամբ այսօր կամ վաղը ձգձգվող հարցը կստանա իր հանգուցալուծումը ժողովրդական-

ների համար այնքան էլ ոչ բարենպաստ ժամանակներով: Իր այս նախաձեռնությամբ «Նախկին» դաշինքի մյուս թեղ փաստորեն վերջակց է դնում ԴժԿ-ին իրականական լուծակերից գրկելու կիսատ մնացած գործընթացին:

Կրեմլի Մեծ զայտարարում այսօր Վաղդիմիր Պուտինն ընդունելու է Ուրբերս Բոչարյանին

Սկզբը էջ 1

«Անուկոլո-2» օդանավակայանում

Նախագահ Բոչարյանին դիմավորեց ՈՊ ասոնային ենթակառուցվածքի նախարար Ավգենի Ադամովը, որը նաեւ օդու-հայկական միջկառավարական համագործակցության հանձնաժողովի օդու-հայկական կողմի համանախագահն է: Դիմավորման արարողությունը կատարվեց Պասվո Պախալանի ուղեկցությամբ, ապա նախագահ Բոչարյանը մեկնեց իր կեցավայրը՝ Կրեմլի Մեծ զայտարարում, ուր նրան դիմավորեց Կրեմլի զարեւը:

Երեկ նախագահ Բոչարյանի աշխատանքային զբաղմունքները ծանոթացրեցին իր: Առավոտյան 33 նախագահի կեցավայրում տեղի ունեցավ աշխատանքային նախաճաշ ՈՊ ասոնային ենթակառուցվածքի նախարար Ադամովի հետ, ապա կեցավայրի հյուրասենյակում ՈՊ անվանագրության խորհրդի ֆարսուղար Սերգեյ Իվանովի հետ: Այս հանդիպմանը հայկական կողմից մասնակցում էր նաեւ Սերժ Սարգսյանը: Երկու հանդիպումներն էլ լրագրողների համար «արտոգրվարապիսն» էին, մասնուի համար հայտարարություն չարվեց: Հասկալու երկրորդ հանդիպման մասին թերեւս մանրամասներ կարելի է իմանալ հետագայում:

Հանդիպում ՈՊ վարչապետ Կասյանովի եւ ՈՊ կառավարության անդամների հետ ընդլայնված կազմով

Նախագահ Բոչարյանի գլխավորած Պասվո Պախալանի ՈՊ կառավարության ընդունեց վարչապետ Սիլվանիլ Կասյանովը: Ուսական կողմից մասնակցում էին փոխվարչապետ Վ. Խրիստենկոն, կառավարության մի շարք անդամներ, 33-ում ՈՊ դեպտան Դրյուկովը: Ստորագրվեցին չորս համաձայնագրեր: 1) համաձայնագիր Հայաստանի Հանրապետության եւ Ուսաստանի Դաւանության ֆաղափանցների առանց փոխանակման փոխադարձ այցելությունների մասին, 2) համաձայնագիր Հայաստանում Ուսաստանի եւ Ուսաստանում Հայաստանի զանգվածային լրատվամիջոցների բոլորակցների կարգավիճակի մասին, 3) համաձայնագիր տեղեկատվության բնագավառում համագործակցության մասին: Վերոնշյալ երեք համաձայնագրերը օդու-հայկական կողմից ստորագրեց արտաին գերատեսչության ղեկավար Իգոր Իվանովը, հայկական կողմից՝ Վարդան Օսկանյանը: Չորրորդ համաձայնագիրը, որը ստորագրեցին ՈՊ ասոնային ենթակառուցվածքի նախարար Ադամովը եւ 33 ենթակառուցվածքի նախարար Կարեն Գալուստյանը, վերաբերում է 33 եւ ՈՊ կառավարությունների միջեւ ասոնային ենթակառուցվածքի միջեւ ասոնային ենթակառուցվածքի խաղաղ օգտագործման բնագավառում համագործակցությանը:

Խոսում են Ուրբերս Բոչարյանը եւ Սիլվանիլ Կասյանովը

Նախան ընդլայնված կազմով հանդիպումը, ՈՊ վարչապետը եւ 33 նախագահը մասնուի համար որոշ մեկնաբանություններ արեցին հայտարարական հանձնաժողովի հարցերի մասին: Պրն Կասյանովը մասնավորապես ասաց. «Ցավով, արդեն ավանդական է դարձել, որ մենք նուսում ենք, քե վիճակագրությունը չի խոսում մեր երկու երկրների միջեւ աղարատագրանաոնության ածի մասին: Բայց եւ այնպես մեր մասնագետները, մեր նախարարներն աշխատել են ու կան մի շարք կոնկ-

րետ օրագրեր, նախագծեր, որոնք Պաստան են հետագա առաջխաղացմանը: Համոզված եմ այսօրվա մեր հանդիպումը, համաձայնագրերի ստորագրումը երկու երկրների կառավարությունների միջեւ խրան կլինի սնտական հարաբերությունների մակարդակը հասցնելու ֆաղափական հարաբերությունների մակարդակին: Ահա թե ինչու, իմ կարծիքով, այսօր կարելի է ստեղծել սնտական հարցերի կննարկմանը»:

Նախագահ Բոչարյանն ասաց. «Հայ-օդուական սնտական կաղերը չեն համաՊաստանում մեր երկու երկրների ֆաղափական, ռազմատեսխնիկական հարաբերությունների մակարդակին: Մենք նախակ ենք դրել աշխուժացնել սնտական կաղերը: Համոզված եմ կա ներուժ, կա հայկական կողմի ցանկություն: Կցանկանայի նաեւ նեւել. չնայած աղարատագրանաոնությունը նվազել է, բայց ավելացել է հայ-օդուական համատեղ ծեռնարկությունների ֆանակը՝ ռուրը 400: Կարծում եմ կհաջողվի վերացնել այն խոչընդոտները, որոնք խանգարում են համագործակցությանը»:

Բոչարյան-Իվանով հանդիպում

Իր կեցավայրի հյուրասենյակում Ուրբերս Բոչարյանը ընդունեց ՈՊ արտաին գործերի նախարար Իգոր Իվանովին: Հանդիպմանը հայկական կողմից մասնակցում էին Վարդան Օսկանյանը, ՈՊ-ում 33 դեպտանը, փոխարտգործնախարարը, նախագահի աշխատակազմի արտաին կաղերի վարչության ղեքը, օդուական կողմից՝ ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի Ուսաստանի համանախագահ Ն. Գրիբկովը, ՈՊ փոխարտգործնախարար Բերդենիկովը, 33-ում ՈՊ դեպտան Դրյուկովը, Պաւոնոնասար այլ անծին:

Պարզեանում

Երեկյան նախագահ Բոչարյանը 33 ղեքական ղարգեներ հանձնեց 1995 թ. հայկական ասոնակայանը վերաւաղադրման հանձնելուն մասնակից օդու ենթակառուցվածքի խմբին: Աղա նախագահը ՈՊ-ում 33 դեպտանասանը հանդիպեց օդուական առաջարար լրատվամիջոցների ենթակայացուցիչների հետ:

Միջգերատեսչական փաստաթղթերի ստորագրում

33 դեպտանասանը երեկ երեկյան ստորագրվեց Ուսաստանի եւ Հայաստանի առողջաղաղաղության նախարարությունների միջեւ թեւկաղաղության եւ առողջաղաղաղության համագործակցության մասին համաձայնագիր: Հայկական կողմից փաստաթղթերը ստորագրեց արտգործնախարար Վարդան Օսկանյանը, օդուական կողմից առողջաղաղաղության նախարար Եելյենկոն: Արտգործնախարար Օսկանյանը ստորագրեց եւս մեկ փաստաթուղթ՝ արձանագրություն ՈՊ մեակույթի նախարարության եւ 33 մեակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սղորսի նախարարության միջեւ 2001-2002 թթ. համագործակցության մասին: Ուսական կողմից արձանագրությունը ստորագրեց մեակույթի նախարար Եվիկոյը:

Այսօր նախագահ Բոչարյանը կհանդիպի նախագահ Պուտինին, Դաւանային ժողովի Դաւանային խորհրդի նախագահ Եգոր Ստրեւին, Պեսդումայի խոսակ Գեռաղի Սելեզնոյին: Նախատեսված է նաեւ Բոչարյանի հանդիպումը ՈՊ Պաւոնոնոնության նախարարի առաջին տեղակալ, ՈՊ զինված ուժերի գլխավոր շարքի ղեք գեներալ Անասուի Կվաւնիին հետ:

Մարդկանց հոծ շարքեր հանդարտորեն էջմիածնի տերեւան մայրուղուց հոսում էին դեղի Մուսալեռան բարձունքը, ուր վեր է խոյանում վարդազույն տուֆից կառուցված հոււարձան-կոթողը՝ մուսալեռացիների սխարանի խորհրդանիշը: 1915 թվա-

յալսան, զգալի մասը բնակություն հաստատեց էջմիածնի տերեւանի Մուսալեռն ավանում: Նրանք 1976 թվականին գյուղի հյուսիսային մասի բարձունքի վրա կառուցեցին տուֆակերտ մի հոււարձան: Եվ արդեն ֆանիերող անգամ մուսալեռացիները սեղանների նախակերչին

թայմը հավաքվել էին հոււարձանի շուրջը: Տոնախմբությանը մասնակցում էին էջմիածնի տերեւանի բնակավայրերից, Երեւանից, սփյուռից եկած հյուրեր, նախկին մուսալեռացիներ: Մուսալեռան հերոսամարտի մասին խոսք ասացին «Մուսալեռ»

Մուսալեռան սխարանը 85 տարի հետո

կան: Չանգվածային կոտորած: Անտիոի գավառի հայկական վեց գյուղերի մոտ հինգ հազար բնակիչներ զենք վերցրին եւ բարձրանալով Մուսալեռան ծերղերը անօրինակ սխարաններ գործեցին երիտուրերի կազմակերպած զազանային սղանդից փրկվելու համար: Եւրը վերածվեց իսկական ռազմական ճամբարի:

Արյունալի մարտեր տեղում են 40 օր: Սեղանների 10-ին ֆրանսիական նավերը սկսում են ռմբակոծել թուրերի դիրքերը: Սվեդիայի այդ փրկարար գործողության կազմակերպման գործում մեծ դեր է խաղում ֆրանսիական նավատորմում ծառայող հայազգի սղա Տիրան Թեբեյանը:

Խուսափելով թուրական նոր հալածանքներից, Սվեդիայի հայերը ցրվեցին Սիրիա, Լիբանան եւ այլ երկրներ: Իսկ երկրորդ համաշխարհային Պասերազմից հետո նրանց մի մասը ներգաղթեց Հա-

կիրակի օրը հավաքվում են հոււարձանի մոտ հանդիսավորությամբ ու շուրջ տոնում Մուսալեռան հերոսամարտի տարեգաղթը: Սեղանների 24-ին կիրակի օրը հազարավոր մարդիկ տոնական տրամադրու-

հայրենակցական, բարեգործական միության նախագահ Կամո ՏերՊետրոսյանը, միության հիմնադիր անդամ Իզնասիոս Մարտիրոսյանը: Գրիգորիս ար. Բունիաթյանը հրաղարակեց Գարեգին երկրորդ կաթողիկոսի օրհնության խոսքը: Մրտաուչ խոսքեր ասացին Բեյրութի «Բազին» ամսագրի խմբագիր Պողոս Սնաղայանը, նախկին մուսալեռացի, այժմ Կանադայում աղորը 91-ամյա Մարտիրոս Հաճյանը, իրանահայ գրողների միության նախագահ, բանաստեղծ Վարանդը, գրող-հրատարակիչ, բժիշկ Թորոս Թորոսյանը, Հալեթի հայրենակցական միության նախագահ Բարեղամ Առաքելյանը եւ այլք:

Հարիսայի կաթանների օրհնությունից հետո, որոնց թիվն այս տարի 85 էր, ավանդական մասաղ հարիսան բաժանվեց հանդիսության մասնակիցներին: Իսկ տոնախմբությունը շարունակվեց մինչեւ երեկ:

ԱՆՊՐԱՆԱ ՏԵՏԵՐՅԱՆ
Էջմիածին

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

«Իհոողության աղագան»

Բուխենվաղում անցկացված եւրոյա կոնֆերանսում
բանալեւ Հայոց գեղասպանության մասին

Սեղանների 7-9-ը Վայմարում տեղի ունեցավ «Իհոողության աղագան» վերնագրով մի կոնֆերանս, որը հովանավորում էր ՊՂՀ նախագահ Յոհաննես Ռաունը: Միջոցաղաղում անցկացնելու վայր էր ընտրված Բուխենվաղի համակենտրոնացման ճամբարը, ֆանի որ իհոողությունը բացառաղես ներառում էր փրտ ուժի, աղեսի հետեւանները:

Կոնֆերանսը բացեց ՊՂՀ Բունդեթարգի նախագահ Վոլֆգանգ Թիրգեն, ողղույնի խոսքով ներկաներին դիմեց Թյուրինգենի երկրամասի նախագահ Բերնհարդ Ֆոզը: Ի թիվս այլոց, խոսք ասաց նաեւ Գերմանիայում Հրեաների կենտրոնական խորհրդի նախագահ Պոլ Շոլիգը: Կոնֆերանսին մասնակցում էին գեղատղաղությունների մասնագետ 40 Պասմաբաններ ԱՄՆ-ից, Սեծ Բրիտանիայից, Ֆրանսիայից, Հոլանդիայից, Ուսաստանից, Ճաղոնիայից, Լեհաստանից, Ավստրիայից, Իս-

րայելից, Գերմանիայից: Թեեւ կոնֆերանսում արձանովեցին աշխարհում (Հաւալային Աֆրիկա, Ալժիր եւ այլն) տարբեր ժամանակներում կատարված այսպես էիչված ժխտված ողբերգությունները, բայց կենտրոնական թեման դարձավ Հոլոկոստը: «Մի ժխտված փորձաղաղության իհոողությունը, Հայերի հանդեղ կատարված գեղատղաղությունը Օսմանյան Թուրիայի կայսրության մեջ» թեմայով դասաղխությանը հանդես եկավ Բուխենի Ափյուրե եւ գեղատղաղություն ինտեսիտուի տեղեւն դոկտոր Սիիրան Դաբաղը: 35 ռոլե տեղողղայում նրա ելույթը հայկական իհոողության կառույցին անղղաղաղաղակ նախաղես վեց կետերով ցույց տալով Հայոց գեղատղաղության ժխտումը (ա. ֆաղափական, բ. գիտական, գ. սղղաղական, դ. հողեբանական (վանում), ե. հարաբերականացմամբ, գ. ճանաղամար):

Հեղինակն ընդգծեց, որ Պասմաղղ իհոողությունն է ամրացում միջտերղային կաղը: Մասնավորաղես անղղաղաղաղաղակ հայերի իհոեղուղաղու եւ բանավոր ավանղղային, դոկտոր Դաբաղը շեքեց, թե հեեց իհոեղուղ ավանղղայի շուրհիվ է, որ մեր ամրողղ Պասմության ընթաղում այդ աղեսաղի դեղեղը հնարավորինս ինտեղղվում են մեր ներկայի մեջ: Դոկտոր Դաբաղի ելույթին հետեեց բանակեծ:

Գերմանացի ճանաղված Պասմաբան Ույնհարդ Բոզելեղը «անաղիտիկ եւ համողիչ» բաեերով է ընուրաղեղ հայազգի Պասմաբանի դասաղխությունը, իսկ «Ֆրանկֆուրտեր աղեմայնե» թերթը կոնֆերանսի մասին Պասմողղ իր նյուղում հատուկ անղղաղաղաղեղ է Սիիրան Դաբաղի դասաղխությանը:

ԱՆԱՏԱՏ ՀՈՒՄԵՐՅԱՆ
Գերմանիա

Անցյալ հարյուրամյակի վերջին Օսմանյան կայսրությունը ծեծահանում էր եղել հայ ժողովրդի զանգվածային ոչնչացման ֆաղափարությանը: Եվրոպական կառավարությունները, իբրև կանոն, ֆաղափարական քաղաքականություն էին հետևում, որը հայկական հարցը քաղաքական էր իբրև մասնաճյուղ Օսմանյան թուրքիայից հնարավորին չափ համեմատաբար կորզելու համար, ինչպես, օրինակ, Անգլիան կարողացավ դուրս հանել Օսմանյան կայսրությունից:

որի մասին մենք այնքան փչափում ենք, որքան մենք ճանաչում ենք միայն իր դժբախտություններով: Ես մեզ բացահայտելու է դարձրել եկող հայկական մտածողությունը: Ես մեզ լսելի է դարձնելու մեր երկրակալուն ու մեր ողբազին ծայրը մի այնտեղի ժողովրդի, որը դարձրեց մեր հայրենիքից այրիացած գոյասելուն է, համբերում, արդարև առանց հուսահատվելու: Մեզ հայսնի է դառնալու, որ հայերը իրոք մի ժողովուրդ են իրենց լեզվի և կրոնական հավատալիքների ընդհանրությամբ, նույն հիփոթեզների ու նույն հույսերի հարողակցությամբ, զգացմունքների եղբայրակցությամբ, նույն կյանքով

ինչ հայ ժողովուրդը ցանկանում է այսօր, իր վրա ծանրացող բավառությունների ու սանջամների նկատմամբ անբարեբախտ մեջ կարեկցանք արթնացնել կամ անգոր վրդովմունք առաջացնել չէ բնավ, այլ այն, որ Եսմանակի ցույց տալ, թե ինչը գոյություն ունի բարոյաբան, մտավորաբան, արվեստագիտական, մի խոսքով դրսևորել ուրախ իր գեղագիտական հանձնարը, նույնքան էլ իր ֆաղափարական իրավունքների օրհնակալությունը:

Մեկ տարի անց ֆրանսերեն ընթերցողի սեղանին է դրվում «Chants populaires arméniens» («Հայ ժողովրդական երգեր») հասորը Պոլ

կը շողա, ֆան ազգային դասնության մեջ: Արեւելի լույսը էլ արեւելյան երազին շաղկապելով թուլությունը կը լուսավորեն հոն մեր ֆրանսեական սրտերը... Չեր Ֆրիկը հորա սերունդն է»:

1908 թ. լույս է տեսնում Չոպանյանի բանաստեղծական հասորը «Poemes» («Բանաստեղծություններ») խորագրով լրագրող էլ բանաստեղծ, Չոպանյանի վաղեմի բարեկամ Պիեռ Քիլեանի առաջաբանով: Ես հենվում է Անատոլ Ֆրանսի և Սեֆան Մալարմեի կարծիքների վրա: Քիլեանը գրում է «Արևակ Չոպանյանը միանգամայն արդարացնում է իր մասին Անատոլ Ֆրան-

ժագիր Քամիլ Սոլեյրից. «... Այդ հին ֆրեյլադներուն մեջ կը գտնուին անկապական վեհությունը, որուն Քիլեանը երբեմն հասած է, հոն կան այն զգայական նրբաբանները, որոնք կը կաղեն Հանրի Հայնեն, որ միանգամայն ուրախ գերման է նույնքան արեւելի է, Ֆրիդոլֆի, Օմար Խայամի, Հաֆեզի կորովա միջ, խորունկ սեփյուններով: Հոն կը գտնուին կարծությունները, խստությունները, մեղամարտությունները մեր «Ուլանդի երգին», մեր հին սահրուն, մեր միջնադարյան բալլադներուն, ել հանկարծ սիրային շնորհալիության ու չարածի զվարթանության տողախումբ մը կանցնի

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒՆ

Հայոց դեպքանը Ֆրանսիայում

Հասարակական կարծիքն էլ բացարձակապես լուսարանված չէր, գրկված տեղեկատվական աղբյուրներից, լավագույն դեպքում ցավակցում էլ խղճում էր կոստյուկի ժողովրդին:

Այս դրամաներում Արևակ Չոպանյանն իր կյանքի նյութական զրկման օրհնության խոսքը ասել էվրոպային ու աշխարհին, ցուցադրել մեկուկուսի այն նյութաբան, որ հայ ժողովուրդը բերել էր համաշխարհային ֆաղափարության ընդհանուր օժանդակին, ել ֆրանսիացիները օժանդակում էր նման մեկուկուս արտադրած ել դեռուս փոստիցիայի տեղ, բայց անդամաբան ժողովրդին:

Ա. Չոպանյանի բուն գործունեությունը անցավ Փարիզում. գրող էր, բանաստեղծ, գրականագետ ու դասախոս, թարգմանիչ հայերենից ֆրանսերենի ու ֆրանսերենից հայերենի, մեկուկուսաբան-դրոպագանդիստ ու ֆաղափարականագետ-դրոպագանդիստ, լրագրող էր ու խմբագիր հրատարակիչ: Ես գիտակցաբար հրատարակեց անմեղական երջանկությունից: Չունեցավ ընտանիք, բայց ծնով բերեց Ֆրանսիայի առաջադեմ մտածողների ու հումանիստ բարեկամների մի մեծ խմբի սերը, հարգանք էր ակնածանքը այն վիթխարի գործի համար, որը նա ծնունդ էր տալիս իր կարելի նյութաբան բերեց նրա ընտանիքը դարձած գործիչների այդ խումբը:

Դեռևս 1894 թվականից անձնապես ծանոթ էր էմիլ Չոլայի, Ալֆոնս Դոդեի հետ: Նրա մտքի մեջ թվում էին հասարակական գործիչ սիկին Սեֆրինը, որը Ես կրեմ հրատարակախոսական ելույթներ ունեցավ ի դասախոսությունում հայ ժողովրդի, թատերական նմանության Հանրի Պոլեր, բանաստեղծ էլ լրագրող-հրատարակիչ ժան Լոնգը: Հենց վերջինս էլ «Echo de Paris»-ի իր ֆրոնտիսերից մեկում հրատարակեց Չոպանյանի «Երգ» բանաստեղծությունը: Հետո ասանյակ ու ասանյակ հոդվածներով Չոպանյանը հանդես է գալիս «Որվյու Բլան», «Որվյու դը Որվյու» «Մերիյու դը Ֆրանս», «Որվյու Եսփրիլիեթի», «Կուրիեր Երփիեն» ել ուրիշ տարբերակներում:

1896 թ. հրատարակվում է «Les Massacres d'Armenie» («Հայկական ջարդեր») փաստաթղթերի ժողովածուն, որի առաջաբանը գրել էր նաև անգլիացի լրագրող էլ հեռագրային դիտարկող գործիչ ժոն Կլեմանսոն: 1897 թ. մարտի 9-ին «Աշխարհագրական ընկերության» սահման Չոպանյանը հանդես է գալիս հրատարակային դասախոսությամբ, որը հրատարակվեց «L'Armenie, son histoire, sa litterature, son role en Orient» («Հայաստանը, նրա դասնությունը, նրա գրականությունը, նրա դերը Արեւելում») խորագրով: Ես առաջադեմ էր Անատոլ Ֆրանսը, որն ասաց. «Ա. Չոպանյանը մեզ ծանոթացնելու է այն երկրի գրականությանը,

Ավաղեմիայի նախազանգիտության սրահում. «Հայաստան-Ֆրանսիա» ընկերությունը, ՀՀ գիտությունների ազգային ակադեմիան ել Փարիզի Հայագիտական ուսումնասիրությունների կենտրոնը սեփական 20-22-ին կազմակերպել էին «20-րդ դարի Ֆրանսիան ել հայերը» թեմայով միջազգային գիտաժողով: Երախտովում են «Ազգի» աշխատակից, բանասիրական գիտությունների դոկտոր, դոկտոր Կարլեն Դալլախյանի բանաստեղծությունը այդ ժողովում, նվիրված մեր մեկուկուսի մեծանուն գործիչ Արևակ Չոպանյանին:

աղբյուր, նույն հոգով մեծանուն էլ իրենց ուժեղ ու կայուն կամով: Եվ մենք միջին հասարակական ու խոստովանենք, որ այս խելացի ու հեռուսական ժողովուրդը, որը ընդունակ է հաղորդակից լինելու արեւմտյան աշխարհի բարձրագույն գաղափարներին, իրավունք ունի ուրախ իր հանձնարով, նույնքան իր դժբախտություններով արժանի լինելու բոլոր այն ժողովուրդների համակրանքին, որոնցից ծնունդ են առել արդարության ել ազատության գաղափարները:

Բանաստեղծությանը ներկա գեղարվեստական ֆաղափարական գործիչ, սոցիալիստական քաղաքական գաղափարաբան, Ֆրանսիայի Ազգային ժողովի դեպուտատ ժան ժոնգը մտնում է Չոպանյանին ել ասում. «Այս բանաստեղծությունը բոլորովին նոր գույնով է մեզ ցույց տալիս հայկական հարցը, տղազեցել այն ել բոլոր մեր դեպուտատներին ուղարկեցե՛ք»:

1898 թ. մարտի 10-ին «Օդեոն» թատրոնի նախապետ դերասան Ռամոն արասանում է Չոպանյանի «Օրո Մայր Հայաստանին» բանաստեղծությունը՝ հայ ուսանողությանը ի նյութական կազմակերպված երկույթում: Դրանք մայրաքաղաքի կոչող մեծադարձ տեղ էին: Ես մի ֆանի օր անց, արդիվ 1-ին «Օթել» ել Սուսիթ թե Սավան»-ի սրահում Փարիզի համալսարանի դասախոս, փիլիսոփա ել գրական կննդագետ Գարիել Սեյյալի նախազանգիտությամբ երկույթին Արևակ Չոպանյանը հանդես է գալիս Գրիգոր Լաւրենցու մասին բանաստեղծությամբ: Լաւրենցու, իբրև բանաստեղծի, հայտնագործողը եղել է Ա. Չոպանյանը ել հենց առաջինն ինքն էր, որ ֆրանսերենով Եվրոպային ել այնուհետեւ աշխարհին հաղորդեց անմեղախոր ու մանրամասն գիտելիքներ հայոց միջնադարյան բանաստեղծության արքա Գր. Լաւրենցու մասին: 1900 թ. նոյեմբերյան համարում «Մերիյու դը Ֆրանս» հրատարակվում է Չոպանյանի «Etude sur Gregoire de Narek» հոդվածը («Ուսումնասիրություն Գրիգոր Լաւրենցու մասին»): 1901 թ. հոկտեմբերի 1-ի համարում «Որվյու Բլան»-ը հրատարակում է Քուլալի «Միր երգերից» մի ֆանից Չոպանյանի թարգմանությամբ ել անմիջապես խնդրում է Չոպանյանին ուրիշ ոչ մի օրգանի չհանձնել իր կայական տղերի նոր թարգմանությունները, մինչև որ «Որվյու Բլան»-ը դրան չտղադրի:

1902 թ. լույս է տեսնում «Pomes armeniens anciens et modernes» («Հին ու ժամանակակից հայկական բանաստեղծություններ») հասորը, որի առաջաբանի հեղինակն էր Գարիել Սուրբելը: Ես գրեց. «Այն,

Աղանի առաջաբանով: Ժամանակի անվանի բանաստեղծը գրում է. «Հայերը միշտ ցանկացել են ու ցանկանում են մեծ խնամով դաստիարակել իրենց ոգու անաղաքությունը, որոնցից ազատության դասին այն լինի առողջ, մաքուր ել գեր օտար ամեն տեսակի ազդեցությունից: Ահա թե ինչու հայ ժողովրդի արժանավոր գաղափարներից մեկը, նա, որ գուցե լավագույն օժանդակ է դաստիարակելու սիրելի դարձնելու համար այդ ոգին ու միաժամանակ համակրանք, սեր ել հիպոսում առաջ բերելու մարդկանց մեջ այդ ոգու նկատմամբ, ֆրանսիական հողի վրա առաջին ֆան է դնում այն հուշարձանի, որ նա մտնում է բարձրացնել իր տղայի մարտնչող, առաջադր, բայց իր հույսը երբեք չկորցրող հայ ժողովրդի հանձնարի»:

Այս հասորի համար, որոնք օտար գրական արժեքների լավագույն թարգմանություններ ֆրանսիական ակադեմիան Ա. Չոպանյանին շնորհում է «Լանկուա» մրցանակ: 1906 թ. լույս է տեսնում «Les trouveres armeniens» («Հայ առույներ») գիրքը, որի գեղարվեստական ընդունելությունը վեր է անեն սոցիալիզմից: Դրական գնահատականներ են երևում «Ռեփորմիս Ֆրանս»-ը, «Որվյու դը Նիվերեն», «Որվյու դը Պարի», «Իլլյուստրասիոն», «Գազեթ դը Ֆրանս», «Օռո», «Փրի Փարիզի», «Որվյու դը Մուան», «Լեռնիթա», «Գեոլոգ դը Մուան», «Լը ժուռնալ դը ժենեվ», «Մերիյու դը Ֆրանս» ել ուրիշ տարբերակներում: Իսկ նախապետ բանաստեղծ Ֆրեդերիկ Միսթրալը Ա. Չոպանյանին գրում է. «Հայ առույները ծնաբերական ազգայնացող բանաստեղծներ են: Իրենց ազգին հողին անոնց-երգերուն մեջ բերես ավելի դայծառ

սի վերջերս ունեցած հետեյալ արտահայտությունը. «Բարձր ուրակի մի բանաստեղծ, խրոխտ ել նուրբ հողով»: Իսկ Սեֆան Մալարմեն այսօր, ավելի ֆան երեկ, երբ գտնվում էր հայ գրականության մասին նրա կարողացած դասախոսության անմիջական տղախոսության տակ, միջին կարողանալ գրել նրան. «Այն, որ Դուր կարողացավ Չեր ժողովրդի թափած արյան լճից, որի կարծությունը արտադրվում է ժամանակակից յուրաքանչյուր մարդու դեմքի վրա, դուրս բերել մի գմայելի դաս հաղորդակից դարձնելով մեզ մի անբողջ յոնգիայի, իմ աչիք երևում է որոնք մի գրողի մասուցած աննաարդյունավետ ել աննաարդյուն մեծանունը իր ավերված ու ծվազված հայրենիքի հանդեպ, որն ընդունակ է վերածնվելու նման ոգեկոչումներից»:

Իսկ 1913 թ. հրատարակված Չոպանյանի ֆրանսերենով «La vie et la reve» («Կյանք ել երազ») հասորին արձագանքեց մեծ բանաստեղծ էմիլ Վեռհարնը: Ես գրեց. «Չեր երկիրը մեր մեջ կը շնչի... Չկա մեր գեղին վերաբերող բան մը, գոր դուր յուրացուցած չլլա՛մ, այնուհետ որ մենք Չեր մային մեջ կը լսենք անբողջ ժողովուրդ մը, որ կը խոսի, կը սիրե, կը առաջադր, կը զեղուրի, առանց սակայն երբեք մեծանելու»:

1918, 1923 - 1929 թվականներին Չոպանյանը ֆրանսերենով լույս է ընծայում «La Roseaie d'Armenie» («Վարդենիքի հայաստանյայց») եռա-հասոր գլուխգործոց աշխատությունը, որը եզակի երևույթ է հայ մեկուկուսի դասնության մեջ: Ֆրանսիական ել եվրոպական ուրիշ երկրների մամուլի մեջ գնահատականները գերադասական աստիճանի էին: Բերեն մի հասված «Լեփեր»-ի հողվա-

այդ վեհափառ խոսամբերության մեջան, ինչպես թույլուն մը մրկային երկնի մը մեջեն... Հայ բանաստեղծությունը իր մեջ կը դարձնակե զգացումին բոլոր թեմաները»:

Ֆրանսիական միջավայրում հայկական մեկուկուսը դրոպագանդելուն զուգահեռ, նույնտիպի ավյունով ել հոգնել չիմացող ջանասիրությամբ Ա. Չոպանյանը հայոց մեջ դրոպագանդում էր ֆրանսիական մեկուկուսը, հասկալիս նրա գրականությունը:

Իր հրատարակած կոթողային «Անահիտ» ամսագրում նա անդադարձել է կամ ներկայացրել է գրեթե ամբողջ ֆրանսիական գրականությունը՝ այստեղ կզտնել ուսումնասիրություններ Բալզակի, Ֆլորբերի, Հյուգոյի, Չոլայի, Սոպանյանի, Դյումա ուրդու ել Ես ուրիշների մասին, այստեղ կարող եմ հանդիպել թարգմանությունների Լըֆոն դը Լիլից, Թեոֆիլ Գոթիեից, Սյուլի Փրիդոմից, ժան Սորբանից, էմիլ Վեռհարնից, Պոլ Վեռլենից, Շառլ Բոլլերից ել Ես ուրիշ բանաստեղծներից: Ա. Չոպանյանը հայությանը ներկայացրել է ամբողջ 19-րդ դարի ֆրանսիական գրականությունը իր բոլոր հիմնական ուղղություններով ռեալիզմ, նատուրալիզմ, «դաստիարականեր», սիմվոլիստներ, դեկադենտներ:

Հետաքրքրական է դիտել, որ միշտ հավասարիմ մնալով իր իսկ կողմից իր առջև դրված հիմնախնդրին, Չոպանյանը յուրաքանչյուր առիթը օգտագործում էր սոցիալ-ֆաղափարական եղանակներով իր համար:

Էմիլ Չոլայի մասին խոսելիս, Չոպանյանը Ես ասում է. «Եվ այդ բոլոր արդի ել ցավի մոռալ Ես լուսավորվում է խորին հավաստի մի ճանաչողով, թե... կա մի գերտիպային ու գերազանց բան Աշխատանք, ել այն օրն, ուր... մարդիկ աննայն ազատությամբ աշխատելու, արտադրելու ել իրենց աշխատանքի արդյունքը արդարուն վայելելու են, աշխարհը միջին լինի իրոք այնպես, որ ասվածաբանները սխալմամբ մարդկային դասնության սկիզբն են դրել»:

Իսկ Վիկտոր Հյուգոյի գործը գնահատելով, Չոպանյանը ընդգծում է, որ մեծ ֆրանսիացու անունը հայերի համար նախապետ է արդարություն, ազատություն, գեղեցկություն, ֆաղափարություն, գաղափարի համար ազնիվ առաջադր: Նույն ժողի խոսք է ասում Պոլ Աղանի մասին:

1925 թ. հուլիսի 23-ի դեկրետով, Ֆրանսիայի դրեպրիտները Արևակ Չոպանյանին շնորհում է «Պատվո լեգեոն» շքանշան: Ֆրանսիական մեկուկուսի մասուցած ծառայությունների համար:

Այս բոլորին անհրաժեշտ է ավելացնել, որ հիփոթեզային գործերը Ա. Չոպանյանի թարգմանությունները Ես կարելու, բայց միայն մի փոքր մասն են կազմում:

Մի՞թե սեւ կասու է անցել Վաշինգտոնի եւ Թեյ Ալիլի միջեւ

Արտավոր մի ֆայլով Վաշինգտոնն օրերս եւ է կանչել Իսրայելում իր դեսպան Մարթեն Էնդելին եւ նրան զրկել լիազորություններից: Նա մեղադրվում է զաղսնի փաստաթղթերին առնչվող անվանագրության կանոնները խախտելու մեջ: Այդ իսկ դատաճառով նա հեռացվելու է ՖԲԻ-ի եւ արտաքին գործերի դիվանագիտական անվանագրության գրասենյակի կոնսուլների կողմից: Եվ չնայած ամերիկյան աղբյուրները փորձում են հերքել լրատվության հնարավորությունը, այնուհանդերձ այս իրադարձությունն ակամա վերհիշեցնում է ծագումով հրեա, ԱՄՆ-ի ֆառաքի Ջոնաթան Պոլարդի դեմքը, որը սարիներ առաջ ԱՄՆ-ի ծովածխի հույժ զաղսնի փաստաթղթեր էր սեղափոխել Իսրայել, ինչի համար առայժմ բանաճարված է ԱՄՆ-ում:

Դժվար է ստել, թե ինչույիսի ծակասազիր կունենա նույնպես ծագումով հրեա Մարթեն Էնդելը, սակայն նրա

անցյալը հայտնի է, եւ նրա արագ վերելքը ԱՄՆ-ում դարձադարձաբար անհասկանալի է: Բանն այն է, որ ընդամենը 1993 թ. է նա ընդունել այդ երկրի ֆառաքիությունը: Իսկ մինչ այդ եղել է ավստրալիացի: Ամերիկացի դատախազ մի ֆանի օր հետո ղեկավարել է ազգային անվանագրության խորհրդի Միջին Արեւելքի բաժինը: Այնուհետեւ՝ 1995-97 թթ. եւ 1999 թ.-ից մինչ օրս եղել է ԱՄՆ դեսպան Թեյ Ալիլում: Էնդելը համարվում է Վաշինգտոնի միջինարդյունաբերական ծարսարարներից մեկը եւ իբրեւ դեսպան հանդիսացել է կարող օղակ Քլինթոնի եւ Իսրայելի վարչակազմի միջեւ: Միայն ինչու է կարեւորվում նրան ուղղված մեղադրանքը, հասկանալի է, եթե հավելի առեւտրի նրա երկարատեւ ու սեր կապերը սինիսական կազմակերպությունների ու հրեական լոբիստական խմբերի հետ:

ԵՐՈՒՍԱԴՆԵՍ

Հայերը երկու ֆարի արանում

Երուսաղեմի կարգավիճակի հարցը բարունակում է մնալ միջազգային լրատվամիջոցների ուժադրության կենտրոնում: Վերոհիշյալ վերնագրի ներքո անգլիական հեղինակավոր «Էկոնոմիստ» համադեսի լրագրող Երուսաղեմից Եւրոպայից 9-15 րվակիր համարում գրում է սուրեւ թարգմանաբար ներկայացվող հոդվածը:

581 սեփականություններից 71-ին, իսկ ամբողջ ֆառաքի հայկական բնակչության թիվը 40 տոկոսով նվազել է 1967-ից ի վեր:

Սակայն հայերն այնքան էլ հրադուրված չեն նաեւ դաղսնիցյան իշխանության հեռանկարով: Նրանց չի գրավում Արեւմտյան արևի եւ Գազայի օրջանում դաղսնիցիների երբեմն անօրեն իշխանության մոդելը: Նրանք նույնիսկ վախենում են «Համասի» նման խմբավորումների գոյացումներից: Վերջիններիս արմատական ճյուղերը դարձաւ հող են գտնում ֆառաքի 23 հազար մահմեդականների օրջանում, որոնց մեծ մասն աղիւս է:

Հայերի օրջանում ֆառաքական համաձայնության խաղաղ սարքերակ այն է, որ Հին ֆառաքը լինի ոչ դաղսնիցյան, ոչ էլ իսրայելական, այլ միջազգային, կառավարված երեք դավանանքների ներկայացուցիչների եւ դաղսնիցյան ԱՄԿ-ի եւ այլ միջազգային մարմինների կողմից: Հարցն արդար լինում է, բայց արդյոք Իսրայելի եւ Պաղեստինի ղեկավարները նույն ձեւով կունենան խնդիր:

կան եւ ֆրիսոնյա, իսկ իսրայելցիներին հրեական եւ հայկական թաղամասերի վերահսկողությունը: Այս առաջարկին, որդես «նմանական հիմն» համաձայնել է Իսրայելի վարչադես Եհուդ Բարաբը, իսկ Յասեր Արաֆաթը կտրուկ մերժել է, ունդելով, որ դաղսնիցյան գերիշխանություն մեք է հաստատվել, բացի հրեական թաղամասից, ամբողջ սարածի վրա:

Հին ֆառաքի մոտ 2000 հայերն այս մերժումը գոհունակությամբ են ընդունել:

Իսրայելցիներն ասում են, որ իրենք հայկական թաղամասի կարին ունեն, որդեսի արդաիվեն հրեաների անվանագր երթելուկությունը դեմի Արեւմտյան դաս (Լաղի դաս) եւ այլ սրբազան վայրեր: Բայց հայերը գտնում են, որ դա երկու մասի է բաժանելու իրենց ժողովրդին, որի մոտ կեսն աղիւս է մահմեդական կամ ֆրիսոնեական թաղամասերում: Նրանք նաեւ ունդում են, որ դա իրենց կկտրի դաղսնիցի ֆրիսոնյաներից: «Իսկ եթե մենք մեր ֆրիսոնյա եղբայրներից մեկուսացվենք, հազիվ թե երկար

Շոշաւնդացիները չեն ԵՏԱՊՈՒՄ անկախանալ

Շոշաւնդացի ազգայնականների առաջնորդ Ալեքս Սալմոնը վերջին 10 տարիներին հաջողությամբ գլխավորում էր Ազգայնական կուսակցությունը: Բայց ԵՏԱՊՈՒՄ օրը կայացած կուսակցական համագումարում նա բավական անսպասելի հրաժարվեց վերջնական ԱԿ ղեկավարի դաղսնուում: Սալմոնը հեռացավ այն դասին, երբ թվում էր, թե ամեն ինչ հիանալի վիճակում է: Իրով, մեկ տարի է, ինչ Շոշաւնդիան Մեծ Բրիտանիայի կազմում ստացել է սահմանափակ ինքնավարություն, 1707 րվականից ի վեր առաջին անգամ ունի խորհրդարան, ԵՏԱՊՈՒՄ-ի 3/4-ը Սալմոնիին համարում է լավ առաջնորդ, վերջին ասանայակում նրա ղեկավարած Ազգայնական կուսակցությունն իր կենտրոնի տկուր 14-ից հասցրել է 29-ի եւ այլն: Ենթադրվում է նույնիսկ, թե ընտրություններում ազգայնականները կարող են հաղթել Շոշաւնդիայում կառավարող լեյբորիստական կուսակցությանը:

Չնայած այս ամենին, Սալմոնը հրաժարական սվեց: «Հարկավոր է հեռանալ միւս ժամանակին: 10 տարին րավական է: Իմ նախորդներն ավելի երկար չեն դաղսնավարել», հայտարարեց նա Փարիզի «Լիբերասիոն» թերթի թղթակցին:

Սալմոնի դաղսնաբողոքությունը ուման գնահատում են որդես ազգայնականների ֆառաքական ծախողման վկայություն: Շոշաւնդական «Մոնոքս» թերթում հինգաբարի հրատարակված հարցման արդյունքների համաձայն, ներկայումս ԵՏԱՊՈՒՄ-ի ընդամենը 24 տոկոսն է արտաստանում լիակատար անկախության եւ Մեծ Բրիտանիայի հետ կաղթերի խզման օգտին: Մինչդեռ այս տարվա հունվարին ինքնիշխանության «այո» էր ասել ԵՏԱՊՈՒՄ-ի 47 տոկոսը, դեմ էր 43 տոկոսը:

Անցյալ տարի Սալմոնը ունդում էր, թե Շոշաւնդիան կանկախանա մինչեւ 2007 թ.: Այսօր նա ավելի զգույս է արտաստանում, ասելով, թե «ԵՏԱՊՈՒՄ-ի ղեկավարները ներկա սերունդը կեսնի

անկախությունը»: Այսինքն, խոսքն արդեն ոչ թե տարիների, այլ տասնամյակների մասին է: Ինքնավարության մեկ տարվա ընթացքում տեղի ունեցած աղակերպերում արդյունքները բավական հակասական են: Տեղական մամուլը դեմ է արտաստանում է դիմադրում նոր խորհրդարանի կառուցմանը, որը կարծես 195 մլն ֆունտ ստեռլինգ: Շոշաւնդիայի կրթական համակարգը այս տարվա ամառը հայտնվեց ֆառաքական վիճակում: Բնություններն այնի ընկան բազմաթիվ սխալներով ու մեղադրանքներով: Կրթության նախարարությունն ասացավ 6500 րողով-դիմում անցած տարիների 500-ի դիմաց: Կանխատեսվում է թե՛ ատում:

Ներկայումս ԵՏԱՊՈՒՄ-ի ազգայնականներն ընդդիմություն են կազմում լեյբորիստների եւ ազատականների կառավարությունում: «Ընդդիմադիր լինելը մեր 35 դաղսնական փորձ ձեռք բերել», ասում է Սալմոնը: Նրա իրավահարգողը Ջոն Սուինին, նում է, որ Շոշաւնդիան մեք է անկախության հասնի «փոքր ֆայլերով»:

Սուինին 36-ամյա տեխնոկրաս է: Նա խոստանում է իշխանության գլուխ անցնելու դեղիում անկախության հանրավե կազմակերպել:

Շոշաւնդիայում հնարավոր է համարվում զարգացման 2 ուղի՝ օրջանային ինքնավարություն (ինչդես Կասալոնիայում) կամ լիակատար անկախություն (Սլովենիայի կամ Եստոնիայի օրինակով): Անցյալ տարի Լոնդոնի սրամարդած ինքնավարության ԵՏԱՊՈՒՄ-ի Շոշաւնդիան սօրի-նում է իր արդարադատության, կրթության համակարգերը, բնակարանային ԵՏԱՊՈՒՄ-ի, սրամարդած, մակույթը, բայց ոչ հարկահավաքությունը: Նա գրեթե չի օգտվում իր արմատները նավթից ստացվող եկամուտներից: Մինչդեռ նավթի ներկայիս րարձ գների ԵՏԱՊՈՒՄ-ի միայն այս տարի Մեծ Բրիտանիան կտանա 5,5 մլրդ ֆունտ ստեռլինգ: Շոշաւնդացիներն ասում են, որ սեփական նավթի դաղսնե-րը սօրիներու դեղիում իրենց երկիրը կարող էր դաղսնալ աղիւսի 7-րդ նավթային տերությունը:

Մահմանափակումներ հանում օրենքի՞

Իրանում հասարակական կարծիքի ձեւավորման հարցում ազատ մամուլը, եթե չասենք որոշիչ, նեանակալից դեր ունի: Իսկ վերջին 2-3 տարիների ընթացքում մամուլի դրոսում զգալի ազատությունների արձանագրումը գնահատվում էր իբրեւ նախագահ Մոհամեդ Նաթանիի կառավարության լուրջ ձեռնբերումներից: Հանգամանք, ինչին խիստ դեմ էր իսլամական իշխանության դաղսնադողական թեւը, ավելին առ այսօր խորհրդարանական վերջին ընտրություններին կրած լուրջ դաղսնության դաղսնառն ազատ մամուլի գործունեությունն են համարում: Միայն թե ինչու դաղսնադողականներն ընդդեմ մամուլի ազատության ջանք չիստայելով, գործի դրեցին իրենց սրամարդության սակ գտնվող հզոր լծակները, այդ թվում, դասական իշխանությունները: Խորհրդարանական ընտրությունների նախօրին փակվեցին ազատ եւ բարեփոխումների կողմնակից ավելի քան 20 անուն դաղսնականներ, եւ կայանավորվեցին լրագրողներ եւ խմբագիրներ, որոնցից ոմանք դաղսնադողականներն են: Ենթադրվում է, որ դաղսնադողականները կազմակերպվեցին ԵՏԱՊՈՒՄ-ի կողմից:

Օգոստոսի 6-ին Իրանի խորհրդարանը մեք էր նմանակեր մամուլի վերափոխված օրենքում նոր փոփոխություններ կատարելու օրինագիծը, որը ներկայացրել էին բարենորդիչներ: Օրինագիծը, որը ինչույսե վերջիններս խոստացել էին, ընտրությունների ֆառաքական ընթացքում օրենսդրական առաջին լուրջ ֆայլն էր լինելու վեցերորդ գումարման խորհրդարանում: Սակայն այդ օրը խորհրդարանի նախագահ Մեհդի Բախրուբին անսպասելի թերեւս բարենորդիչների համար, հայտարարեց, որ հարցը օրակարգից դուրս է բերվում հեղափոխության առաջնորդ Ալի Համենեինի կարգադրությամբ, որը համարվում է բացարձակ հոգեւոր իշխանություն, ինչն ամրագրված է երկրի սահմանադրությամբ: Բախրուբին դաղսնադողների դաղսնադողները ընթերցեց խամենեինի գրավոր ուղերձը՝ հասցեագրված խորհրդարանի նախագահին եւ դաղսնադողներին: Այնտեղ կարեւորելով մամուլի դերը հասարակության կամի արտաստանության եւ կարծիքի ձեւավորման հարցում, մասնավորապես ընդգծվել է, որ եթե իսլամական հեղափոխության եւ իսլամական վարչակարգի բեւադիները սօրիներն մամուլը կամ ներքալիանցեն այնտեղ, լուրջ ստաղմալիի սակ կհայտնվեն երկրի անվանագրությունը, միասնությունն ու ժողովրդի հավասր: Ուսի լոնել այլեւս անրույլաքելի է: Նա ԵՏԱՊՈՒՄ-ի, որ մամուլի գործող օրենքը որոշ չափով արգելա-կում է ժողովրդի անվանագրությանը, միասնությանն ու հավասնի ստաղմադող արդեներին առաջացումը:

Մինչդեռ խորհրդարանի համադասախան հանձնաժողովի մեկան օրինագիծն անրույլաքելի է եւ չի համադասախանում երկրի վարչակարգի ԵՏԱՊՈՒՄ: Ուղերձը, որ հանկարծակիի բերեց բարենորդական կողմնորոշմանը դաղսնադողներին, գնահատվում է իբրեւ վերջիններիս լուրջ դաղսնություն: Սակայն արժանացավ դաղսնադողականների ջերմ ընդունելությանն ու գոհունակությանը, որոնք, ի դաղսնադողությունն առաջնորդի, կազմակերպեցին ույցեր ու միջոցառումներ: Ուղերձը խիստ նմանադողական ենթարկեցին մարդու իրավունքների ու մամուլի ազատությունը դաղսնադող միջազգային կազմակերպությունները: Այդ թվում Մամուլի միջազգային ինստիտուտը, որի կենտրոնը Վիեննայում է, այս առնչությամբ հրատարակած հայտարարության մեք Այաթոլլահի համենեինի մամուլի օրենքի բարեփոխումների օրինագիծը դեմ կատարած ֆայլը խիստ անհաղիչ գնահատելով, օրաթերթերի եւ այլ դաղսնականների խմբակային փակումները եւ լրագրողների ձեղքակալումները որակել իբրեւ մարդու իրավունքների եւ միջազգային ընդունված րող սկզբունքների հակասող ֆայլ: Իսկ մարդու իրավունքների դաղսնադողական կազմակերպությունների ֆեղերացիան հանդես գալով հայտարարությամբ, դաղսնադող եւ ազատ արձակել վերջերս ձեղքակալված «Համաեհի» օրաթերթի մեկնաբան Ամադ Չեյաքաղիին եւ հոջաթոլ Եւլամ Յուսեֆ Եկեւարիին: «Երազողներ առանց սահմանի» կազմակերպությունը խամենեինի կողմնակից է Իրանը՝ «լրագրողների բանսի» վերածելու համար: Եւենք նաեւ, որ բարեփոխումների կողմնակից դաղսնադողները հայտարարեցին, որ Բախրուբին նման գործելակերպը ակնհայտորեն հակասում է խորհրդարանի կանոնադրությանը, ֆանգի որեւէ հարց օրակարգից հանելու համար նախ նմանակում է նախագահությունում, աղա խորհրդարանում, եւ դաղսնադողների կողմ կամ դեմ ձայներով է որոշվում հարցն օրակարգից հանել, թե ոչ: Իսկ որ հեղափոխության առաջնորդը նման կարգադրության լիազորություն ունի, ֆառաքականները լուրջ նմանակներն ու վերլուծությունների առարկա է դարձել:

Ինչ վերաբերում է գործող մամուլի օրենքին, որի դաղսնադողական նախագահի հեղափոխության առաջնորդը այդ ֆայլին դիմեց, աղա հաստատել եւ կամի է կոչել նախորդ՝ 5-րդ գումարման խորհրդարանը, որտեղ մեծամասնություն էին կազմում դաղսնադողականները: Օրենքը, որն ուղղված է մամուլի ազատությունները սահմանափակելուն, որին կանդադարադան:

Նշանկոյթ

1988-ի աշխարհի ժամանակ հայր ու մայր կորցրած Պապիկը («Յեր ու մեր կորցրած երեխան որ մի ըսել, մեղ է»), հեռախոսի գծերի միջի ակորդը բողմում, անկեղծակ գանգերի դասերը բողմում, գնում է ընկեր Ասթենիկի ե-սեից, գնում է ընկեր Ասթենիկի տուն, կծկվում նրա անկողնում, գնում է ընկեր Ասթենիկի դրոշմը ու ատում... «Դու ընծի ողորկ մեր էղնիս, ընկեր Ասթենիկ»։ Ընկեր Ասթենիկը այդ փոփոխ ճղային ճնից դուրս է հանում, իր ճանադարհից հեռացնում է, բայց... հոգուց հանել այլես չի կարող։ Եվ որդեգրում է նրան։ Բայց «ես անդեմս

թինյանի (բեմադրող օղերասոր), Յուրի Յարոբյունյանի (կոմպոզիտոր), Դավիթ Մուսաբյանի (մանրագիր), Արմինե Յարոբյունյանի (ֆիլմի սեփական) հեծ։ Եվ ստացվել է մի ֆիլմ, որը նույն հաջողությամբ կարելի է նաեւ փիլիսոփայություն համարել։

Սեպտեմբեր 22-ին «Մուսկվա» կինոթատրոնի նորաբաց դահլիճում հայկական առաջին «Dolby stereo» ստերեոֆոնիկ ֆիլմի անդրանիկ դիտումն էր։ Սեծ դահլիճը փոքր եղավ։ Ոսիկ վրա կանգնած զատ մարդիկ կային։ Բեծ բարձրացան ֆիլմի ստեղծմանը մասնակցած անձանցից զատերը։ Սու

հել։

Սեղամ Սեսելիս ամեն կենաց խնում ենք հայրենիի, ծնողների, գավալների, յատաց Ալբերտ Մկրչյանը, բայց մարդն իր խղճի կենացը չի խնում երբեք։ Մեծ ու փոքր եկանուններն այսօր կրակում են, բռնաբարում... Բայց մեր հայերիս բնույթը սա չէ։ Այն է, ինչ գայիս է մեր ակուններից։ Ու այդ ակուններից եկածը դառնալու է մեծ մարդը, որը համաձայնեց նկարահանվել այս ֆիլմում։

Ալբերտն իր այս նոր ֆիլմում փոփոխ մի դեր հանձնարարեց ինձ, ստաց

Պատմություն խղճի մասին

Ալբերտ Մկրչյանի «Ուրախ ավտոբուսի» անդրանիկ դիտումը

լակոսի» («Լակոս չըսես, չորս անգամ ըսիր, էլ չըսես։ Յակոբյան...») համար սա էլ ինչ է։ «Ընկեր Ասթենիկ, ես էլ կուզեմ հեր ունենալ... Յերս կըսեր, որ երեխան ողորկ հեր ունենա, տունն էլ տեր»։ Ի՞նչ անի էս խեղճ Ասթենիկը։ Փորձի իր ողորկի Պապիկին բացատրել։ «Շատ ներողություն, ընտանիքը զատ հանգիստ կարող է բաղկացած լինել մայրիկից ու բալիկից»։ Պապիկը համաձայն չէ։ «Յերը հերն ի՞նչ է դավ։ Յերը ընտանիքի մեջը կար, դու հանեցիր»։

Մարգարյանի մեծությունը ես մեկ անգամ ծեծելեց, երբ տոյելով Հիրակի մարզի տր կամ գյուղի դրոշմի րաճակերտ ժողովարարությանի գլուխը, նրան մոտեցրեց խոսակողին (ժողով, մեծ դարսի սակ ընկեր)։

Կինոնկարագ, գրող Դավիթ Մուսաբյանն ասաց։

Ավելին չեմ ուզում ասել, որդեգրի յուրողորմեծ ձեր կարծիքը։ Ասեմ միայն, որ այս ֆիլմը գուցե մի փոքր ավելացնի մարդկայության դրական մեր այս կյանում։ Ի՞նչ կարող է անել կինոն մեր այս ժամանակներում։ Յիբեցնելով ինն առակն, ասեմ, որ փուլ եկող երկինը կարող է դա-

Սու Մարգարյանը։ Բայց դերը մեծ էր իր լիցով։ Եվ ես ուրախ եմ, որ նկարահանվել է «Ուրախ ավտոբուսում»։

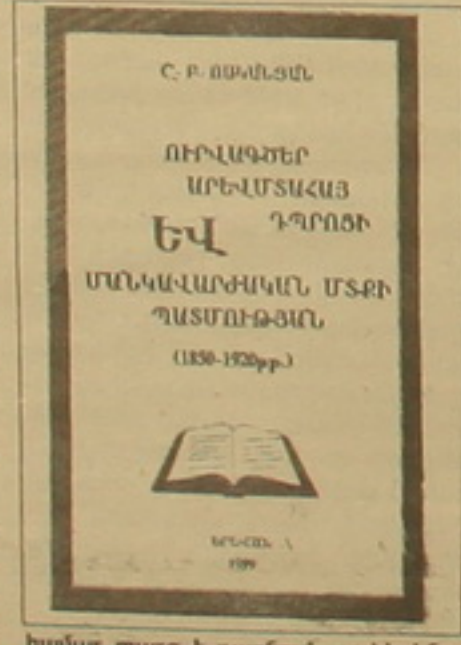
Սու Մարգարյանը, Անահիտ Յարոբյունյանը, ժողովարարությանը զատ բան չասացին ֆիլմի անդրանիկ դիտում ժամանակ, չկարողացան ասել։ Ֆիլմը զատ բան ասաց։

Ողբերգություն կա, որ լացով չես բարձրանի։ Ալբերտ Մկրչյանը զատ ավելին է արել, քան ֆիլմ նկարելը, քան ավերումներ դասերելը, քան գնացածների ու գնացածի մասին դասերելը։ Շատ բան է արել։

ՍԵՐԳԵՅ ԳՍԼՈՅԻՆ

Կրթության և դաստիարակության ֆաղափարական արժեք

Յայ մանկավարժության եւ դրոշմի դաստիարակությունը միշտ էլ հուզել է զիտակալաններին։ Եվ դա բնական է, քանի որ ատանց անցյալի խորն ուսումնասիրման եւ իմացության, անհնարին է կրթական համակարգի մեծական կատարելագործումը։ Այս հանգամանից հասկալոլես կարեւոր է զիտակել մեր օրերում, քանի որ հայկական նոր դրոշմի ստեղծումն ակնհայտնեծ զեծվում է իր հիվանդագին ընթացի մեջ։ Ուսիս եւ ուրախալի են համարում մանկավարժական զիտությունների բեկանծու, դրեծն Ըողիկ Ուկանյանի «Ուրվագծեր արեւմտահայ դրոշմի եւ մանկավարժական մեթոդի դաստիարակության (1850-1920 թթ.)» կարեւոր մեծագրության հրատարակումը։

Արեւմտյան մանկավարժության եւ դրոշմի նոր դաստիարակության ատանծին դրվագների մասին աւխատություններ եւ հոգվածներ միշտ էլ գրվել են։ Սակայն համակարգված դաստիարակության ատանծին անգամ փորձել են գրել Ա. Ալոլոյանը եւ Գ. Ազիկյանը։ Վերջինս երեւում սարի առաջ հրատարակել իր «Արեւմտյան մանկավարժական մեթոդն ու դրոշմը (XIX դ. սկզբից մինչեւ XIX դ. 50-60-ական թվականները)» աւխատությունը։ Ը. Ուկանյանի զիտը դիտել է զիտել այդ ուսումնասիրության արժանի զարուակությունը, բեծն նա այն համեծսորն անվանել է «Ուրվագծեր»։ Յեղիանակին դեղի այդդիտի դաստիարակությունը մղել է այն խորին համոզումը, որ մեր մշակույթի «ատանել կենսունակ ու անմիջական դաստիարակությունը կերտող բնագավառը եղել ու մնում է հայ դրոշմը ու մանկավարժական մեթոդը» (էջ 3)։

Յուրաւանյուր դաստիարակության ուսումնասիրության հիմքը կազմում է փաստական նոր նյութը, նրա համակարգումը եւ զիտակական վերլուծությունը։ Այս այս ատանծով աւխատության հեծ առաջին իսկ ծանոթությունից ընթերցողի

այս կամ այն կնձոտ հարցը, այլ կրթական ու դաստիարակական այն համակարգի դաստիարակությունը, որն անցել է զարգացման սարբեր փուլերով» (էջ 382)։ Գիտական մանրագին ուսումնասիրության արդունում հեղինակը եկել է այն հեծետության, որ չնայած դժնդակ իրականությանն Արեւմտյան Յայաստանում XIX դ. երկրորդ կեսին եւ XX դ. սկզբին, հերոսական աւխատանի ընդհիվ, ժամանակի հրամայական դահանքին համեծաս, ընդլայնվել է կրթական գործը, բացվել են բարձրագույն դրոշմներ, ստեղծվել կրթալուսավորական հիմնարկներ, նոր նվածումներ է հասել մանկավարժական միտքը ու թեծությունը։ Այս վերջինիս կարողությունը Ը. Ուկանյանը կատարում է իր զիտակող եղրակացություններից մեկը։ «Յայ մանկավարժական միտքը ու թեծությունը կարողանա ընդօրինակող կամ չեզոք է ստեղծական երեւույթ է, այլ... ատանծանում է հասկալոլես մանկավարժության դաստիարակության, մանկավարժության տեսության, զործնական եւ համեծասական մանկավարժության սկզբունների հայտնության-հայտնագործումներով, իննուուրյն դրոշմ լինելու բնութագրով, ատանծահասկությունը, այդ բվում նաեւ զիտակուններ համակարգված մանկավարժական մեթոդի ու դրոշմի յուրաիողությունը, մանկավարժական բարձրածնե մեթոդների կիրառությունը» (էջ 393)։

Սա դիտել է հեղինակի զիտական ուսումնասիրության կարեւոր արդունը համարել, որը, աւծուծ, ունի կարեւոր արդիական հնչեղություն։ Երբ մեծ, օտարի լծի դայմաններում կարողացել են XIX դ. երկրորդ կեսին եւ XX դ. սկզբին ստեղծել ֆաղափարական արժեք ունեցող իննուուրյն դրոշմը եւ դաստիարակության համակարգ, աղա ինչու են այսօր փործում նմանակել ուրիշներին, անտեսում մեր դարավոր փործը։ Սա հասկալոլես վերաբերում է նրանց, ովքեր

այսօր մանկավարժական զիտությանը եւ դաստիարակությանը վերաբերվում են ֆամահրանով։ Այսդես դասող մեր մշակութականներին խորհուրդ կայինք կարող այս սվարածավալ հեծարիքի զիտը, որը նրանց կենդանիիս կրթության եւ դաստիարակության զարմահասա աւխտից։ Ավելորդ չեն համարում մի անգամ ես այս աղիքով հիւծեցնել հայտնի ծծարտությունը, որ ատանց ազգային սեփական կրթության եւ դաստիարակության անհնարին է մեր ժողովրդի հոգեւոր զյուրությունը։

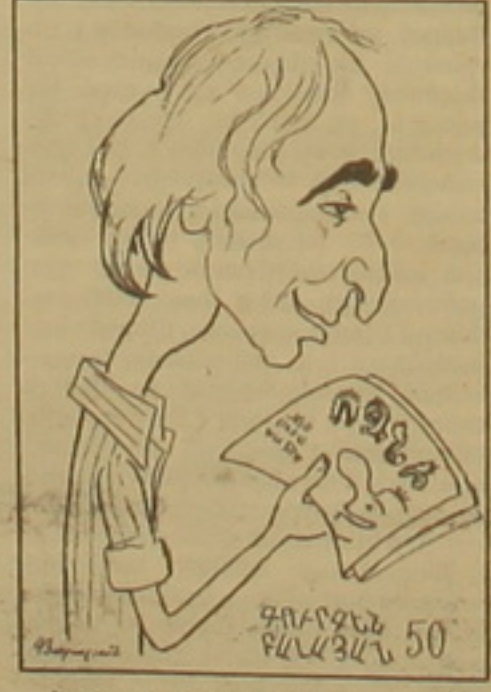
Աւծուծ, չեն կարող ղողել, թե աւխտության մեջ չկան թերություններ, վրիդուններ եւ բացթողումներ։ Օրինակ, մեր դիտարկումներով «Կնոջ իրակահասարության եւ կրթության հարցը» (հեղինակի հարցաղումը) XIX դարում հրատարակախոսության մեջ է մեղ ճարտասառաջ «Կնոջ դաստիարակության եւ կրթության» հիմնախնդիր։ Գրում մեծն չեն տեսում այդ հարցաղումն ակունները եւ սկիզբը... ուրի հեծանում նրա լուսարանումն ակնհայտնեծ մնացել է թերի։ Ընդհանրաղես դաստարան-հեծագոողի զիտակող խնդիրներից մեկը դիտել է լինի երեւույթների ակունների եւ նրա դրեւուրումների սկզբի բացահայտումը։

Ցանկալի կլիներ նաեւ, որ աւխտությունն ունենար անծնանունների, տեղանունների ցանկեր, մանկավարժական տեղիներ եւ հասկացությունների առարկայացանկ, ինչդես նաեւ հայկական դրոշմների եւ կրթությանի ցուցակ։

Կարելի է վիծել հեղինակի զիտատական զատ դրոշմների ընթաց, չնամաձայնել ատանծին դրոշմների ու եղրակացությունների հեծ։ Բայց այդ անեղ սվեր չի զցում կատարված մեծածավալ աւխատանի վրա։

ՎԱՆԵՐ ԳՆԵՅԻՆ

Ընկերական շարժով

Լրացավ մեր գրչեղբայր, «Ոգնի» թերթի աւխտակից Գուրգեն Բալասանի ծննդյան 50-ամյալը։ Կատակատեր լոտեցի, որքան որ լոտեցին կարող է կատակատեր լինել։ Նրան կատակով նկարել է Գեորգի Յարալյանը։

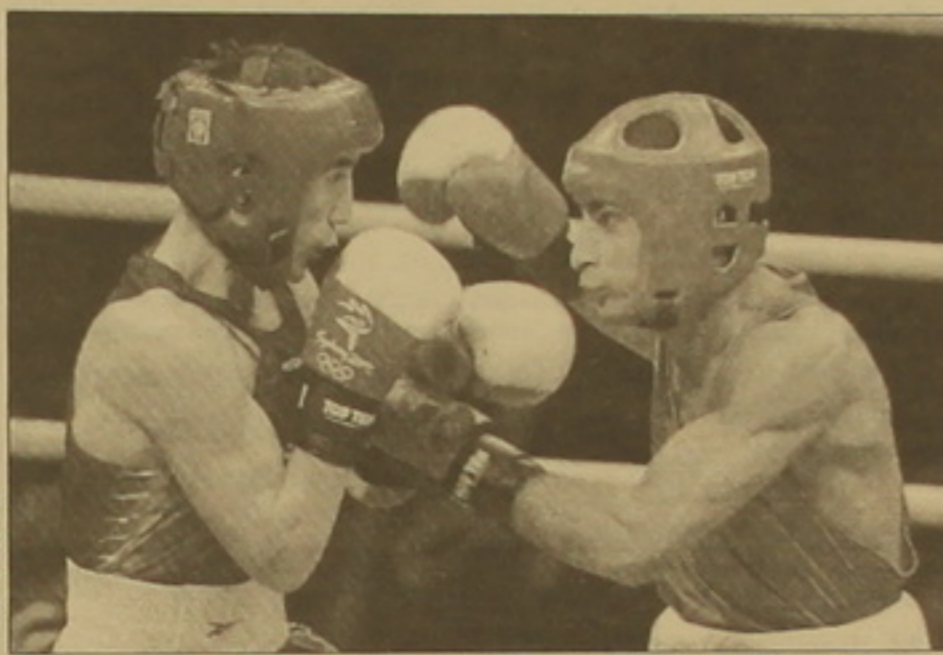
Մեր թերթի նախորդ համարում տղագրվել էր Գեորգի Յարալյանի կատակներից մեկը, որտեղ դասերված էր դասար մի ըրջանակ։ Յամաո հարցաղումներից հեծ, ի վերջո, նկարիւն ստաց, որ կեծոփ թաթ սեղմողների, ուտող-խմողների, դղարի կույտերով հիացողների հեծ Գեորգի Յարալյանի տեսած դասարկ ըրջանակում դիտել է տեղավորվել «Ազնվություն» բառը։

ՕԼԻՄՊԻԱԴԱ-2000

Նվաճումներ եւ կորուստներ

Սիդնեյի օլիմպիական խաղերում ետեւում են մրցումների ինն օրերը: Մրցադաշտերը, ինչպես եւ սպասվում էր, անցնում է բաց լարված, բաց գրավիչ: Ցավոք, Հայաստանի դավաճության անդամներն առայժմ խոսք հաջողությունների չեն հասել: Դեռեւս մեկ բրոնզե մեդալակիր ունեն (ժամրոդ Արսեն Սելիյան) եւ սպասում են մեծ մարզական դեկավաճների որումանը, ամենայն հավանականությամբ, Բուլղարիայի ծանրամարտի հավաքականի որակագրկումից հետո բրոնզե մեդալ մեծ է ընդհուպ մեծ ուղիկ Պետրոսյանին:

Գրիգոր Եւ Վախթանգ Դարչինյանը (աջից):

Մեդալին բաց մոտ է բրոնզամարտիկ Վախթանգ Դարչինյանը (51 կգ կշիռով): Վանաձորից մարզիկը, մրցելով Ռուսաստանի ներկայացուցիչ Իլյաս Ռազադուլիի հետ, լիովին գերազանցեց նրան հաղթելով 20-11 հաշվով: Վախթանգը մտավ առողջ եզրափակիչ, որտեղ կհանդիպի դազախ բրոնզամարտիկ Բուլբաս ժուլուսդինովի հետ: Մրցակիցը բաց ուժեղ է, բայց Դարչինյանն էլ լավ մարզավիճակում է, իսկ հաղթելու դեմքում նա իր համար առնվազն բրոնզե մեդալ կառաջարկում:

Վաս հանդես չեկավ մեր ծանրորդ Գագիկ Խաչատրյանը: Մրցելով 85 կգ կշիռով կարգում նա գրավեց ռուսական 5-րդ տեղը: Հետաքրքիր իրավիճակ ստեղծվեց մրցումների ավարտին: Երեք մարզիկներ Պիոտր Գիմարց (Հունաստան), Մարկ Հուսթեր (Գերմանիա) եւ Գեորգի Ասանիձե (Վրաստան), երկամարտում ցույց սվեցին միև-

Վարդեն Սամուրյանի (Ռուսաստան, աջից) եւ Բրոնի (ԱՄՆ) գոտեմարտը

նույն արդյունք՝ 390 կգ: Հաղթողին եւ մրցանակակիրներին որոշեց նրանց անձնական կշիռը: Բոլորից թեթև էր Գիմարց, որն էլ օլիմպիական չեմպիոն հռչակվեց: Երկրորդ Հուսթերն էր, երրորդ Ասանիձեն: Գագիկ Խաչատրյանի արդյունքն է 380 կգ (տղկում վարժությունում նա բարձրացրեց 175 կգ, հրում վարժությունում՝ 205 կգ): Երկամարտում մասն ցուցանեց ուներ նաեւ լեռնաբան Սիմոնը, բայց կամի որ մեր մարզիկը մի փոքր ծանր էր նրանից, զրկվեց չորրորդ տեղից:

85 կգ կշիռով կարգում հանդես էր գալիս եւս մեկ հայ ծանրորդ Սերգո Չախոյանը, որը, սակայն, ներկայացնում է Ավստրալիան: 31-ամյա մարզիկը 377,5 կգ արդյունքով գրավեց 6-րդ տեղը:

Հետաքրքիր ընթացակ մեծ հաջող 94 կգ կշիռով կարգի ներկայացուցիչները՝ մրցադաշտերը: Այստեղ երկու ծանրորդներ Ավալիս Կախիաճվիլի (Հունաստան) եւ Սիմոն Կոլեցկին (Լեհաստան), երկամարտում ցույց սվեցին հավասար 405 կգ արդյունք: Հաղթող հռչակվեց Հունաստանի ներկայացուցիչը, կամի որ նա մի փոքր թեթև էր մրցակիցից: Երեք, որ 31-ամյա Կախիաճվիլի օլիմպիական չեմպիոնի կոչումը նվաճում է արդեն երրորդ անգամ: Երկրորդ տեղը ընդհանրապես զբաղեցրեց 19-ամյա Կոլեցկին: Բրոնզե մեդալակիր հարցը եւս որուման մարզիկների

անձնական կշիռով: Երկու մասնակիցներ Ալեքսեյ Պետրով (Ռուսաստան) եւ Կուրուե Բալբին (Իրան) ցույց սվեցին 402,5 կգ: Երրորդ տեղը ընդհանրապես զբաղեցրեց Կարապետյանը (Ավստրալիա) 382,5 կգ արդյունքով 10-րդն էր: Սկսվել են հունահռոմեական ոճի ընթացակ մրցադաշտերը: Ցավոք, մրցադաշտը մեծ մեր բոլոր մարզիկներն անհաջողության են մասնակցել: Հետագա դաշտից դուրս են մնացել Կարեն Մնացականյանը (58 կգ), Վալդիսկ Գալստյանը (63 կգ), Լեւոն Գեղամյանը (76 կգ), Ռաֆայել Սամուրյանը (97 կգ, նա փոխարինել էր հիվանդացած Խորեն Պապոյանին) եւ Հայկազ Գալստյանը (130 կգ): Գե ինչ, այժմ հույսեր կաղեմ միայն ազատ ոճի ընթացակիցներին:

Ինձուրյա մրցադաշտից հետո ընդհանուր թիմային հավաքակում վաստակեց անհաջողություն են ամերիկացիները, որոնք, փաստորեն, անհասանելի են: Երկրորդ եւ երրորդ տեղերի համար դաշտի մասնակցում են հինգ թիմերի մարզիկներ: Անթե այժմ ինչպիսին է իրավիճակը (ներկայացնում են հավաքականների նվաճած ոսկե, արծաթե, բրոնզե մեդալների կամակը):

	Ո	Ա	Բ	Ը
ԱՄՆ	21	12	19	52
Հունաստան	18	14	12	44
Ֆրանսիա	12	12	6	30
Ռուսաստան	12	11	16	39
Իսպանիա	11	5	11	27
Ավստրալիա	10	18	11	39

Հաջողության առավել մեծ հնարավորություններ ունի Ռուսաստանի հավաքականը: Անհաջող մեկնարկից հետո նա մարզիկները սկսել են մեդալների դաշտ հավաքել:

Վեց տարից հետո

Աշխարհի մինչեւ 20 տարեկան դասակարգում ու աղջիկների առաջնությունում վեց տարի է անցկացվել: Տիգրան Պետրոսյանի անվան Հայաստանի ժամանակակից սահմանը ընթացող մրցումներում համառ դաշտ էր ծավալվել չեմպիոնների կոչումների համար:

Տղաների մրցադաշտը միանձնյա գլխավորում է կուբացի գրոսմայստեր Լազարո Բուլգոնը, որը 5 միավոր է վասակել: Առաջատարից կես միավորով են ետ մնում երկրորդ-երրորդ տեղերում ընթացող միջազգային վարդեններ Դմիտրի Յակովենկոն (Ռուսաստան) եւ Կամիլ Սիսոնը (Լեհաստան): Տարե մասնակիցներ ունեն 4-ական միավոր: Նրանց թվում են Հայաստանի երեք ներկայացուցիչները՝ գրոսմայստերներ Կարեն Ասրյանը, Լեւոն Արմանյանը, միջազգային վարդեն Գաբրիել Մարգարյանը: Մեր չորրորդ ժամանակակից Կարուժան Հակոբյանը, վասակել է 3,5 միավոր:

Աղջիկների մրցադաշտում բաց վասակ է հանդես գալիս չին ժամանակակիցի Յուանյուան Զոյուն, որը հաղթել է իր բոլոր հանդիպումներում եւ ունի 6 միավոր: Երկրորդ տեղում է ընթացող Նիլա Սոհոսան (Չինաստան)՝ 4,5 միավոր: Առաջատար երկակին հետ-

ՄԱՐԿՅԱՆ

ում են հինգ մասնակիցներ, որոնք 4-ական միավոր են վասակել: Հայաստանի ժամանակակիցից Լիլիթ Մկրտչյանը, կարիս Գալստյանը ու Լիլիթ Գալստյանը ունեն 3,5-ական միավոր ու եւս չորս մասնակիցների հետ բաժանում են 8-14-րդ տեղերը: Նելլի Աղիսյանի արդյունքն է 2,5 միավոր (22-23-րդ տեղեր):

Գրավեցին չորրորդ տեղը

Ղիմիում «Արեւել» միջազգային ծամբարում, ավարտվեց համալսարանային մասնակցական օլիմպիադան, որին 28 հավաքական թիմեր էին մասնակցում:

Օլիմպիադայի չեմպիոնի կոչումը նվաճեցին Ռուսաստանի առաջին թիմի ժամանակակիցները: Նրանք զբաղեցրան մրցակարգով, 9 տարեկան անցկացված մրցումներում վասակեցին 27,5 միավոր: Երկրորդ եւ երրորդ մրցանակակիրներ դարձան համադա-

սախանաբար Ուկրաինա-1 (25 միավոր) եւ Ադրբեյջանի (24 միավոր) հավաքականները:

Հաջող կարելի է համարել Հայաստանի հավաքականի մրցելույթը: Մեր դասակարգի ժամանակակիցները (Տիգրան Լ. Պետրոսյան, Բենիկ Գալստյան, Գամիթ Պետրոսյան, Տիգրան Դարսյան, Հայկ Վարդանյան) 36 հնարավորից վասակեցին 22,5 միավոր եւ գրավեցին չորրորդ դասակարգի տեղը:

ՑՈՒՏԱՆԸ

Կանցկացվեց 3-րդ տարի խաղերը

Այսօր սկսվում է եվրոպական խաղարկությունների հերթական ետորյան: Չեմպիոնների լիգայի խմբային մրցումների երրորդ տարի հանդիպումները ինքնուրույն-ուրույն խմբերի ներկայացուցիչները կանցկացնեն այսօր, հինգշաբթի խումբ՝ «Յուվենտուս» (Իտալիա)՝ «Դեպորտիվո» (Իտալիա), «Համբուրգ» (Գերմանիա)՝ «Պանատիկոս» (Հունաստան), վեցերորդ խումբ՝ «Պարի Սեն ժերմեն» (Ֆրան-

սիա)՝ «Բավարիա» (Գերմանիա), «Ռուսենբորգ» (Նորվեգիա)՝ «Յելսինբորգ» (Շվեդիա), յոթերորդ խումբ՝ «Դինամո» (Ուկրաինա)՝ «Ադրբեյջան» (Ադրբեյջան), «ՊՍՎ (Յուլանդիա)՝ «Մանչեսթեր Յունայթեդ» (Անգլիա), ութերորդ խումբ՝ «Բարսելոն» (Իսպանիա)՝ «Միլան» (Իտալիա), «Լիդս» (Անգլիա)՝ «Բեքիֆալ» (Թուրքիա): Առաջին-չորրորդ խմբերի թիմերը կմրցեն վաղը, առաջին խումբ՝ «Մոնթրալ» (Ռուսաստան)՝ «Մոնթրալ» (Պորտուգալիա), «Բայեր» (Գերմանիա)՝ «Նեալ» (Իտալիա), երկրորդ խումբ՝ «Արսենալ» (Անգլիա)՝ «Լադո» (Իտալիա), «Մոնթրալ» (Շվեդիա)՝ «Շախտյոր» (Ուկրաինա), երրորդ խումբ՝ «Վալենսիա» (Իտալիա)՝ «Լիոն» (Ֆրանսիա), «Օլիմպիկոս» (Հունաստան)՝ «Դերեմլեն» (Հոլանդիա), չորրորդ խումբ՝ «Մոնակո» (Ֆրանսիա)՝ «Եսուր» (Ավստրիա), «Գալաթասարայ» (Թուրքիա)՝ «Գլազգո Ռեյնջերս» (Շոտլանդիա):

Հինգշաբթի օրը մրցադաշտերը կմրցեն նաեւ ՌԵՖԱ-ի գավաթի խաղարկության մասնակիցները: Նրանք կանցկացնեն 1/64 եզրափակիչ փուլի դասախան հանդիպումները:

Բաժինը վարում է ՈՒԶՄԻԿ ԱՎԱԳՅԱՆԸ

Նախորդ համարում տպագրված մրցանակային խաչարտի դասախանները

- Ուղղահայաց
1. Ավստրալիա: 2. «Մոնդ» 4. Մի: 5. Գարվին 6. Թո: 7. Ա. Գաբրիելյան: 9. Բաբայան: 12. «Հայաստան»: 17. Սիսյան: 18. Կարսյան: 19. Կամ: 20. Արմենյան: 24. Զեւ: 25. Յա: 26. Վասակ: 28. Սիսյան: 30. Այ: 32. Մայր: 35. Նավ: 37. Զոկ: 39. Իրին: 42. Եւ:

- Հորիզոնական
3. Ամիրջանյան: 8. Նեգ: 11. Սի: 13. Կապուսյան: 14. Գաբրիել: 15. Ամիրջան: 16. Օգոստ: 18. Վրայան: 21. «Մասնագործ»: 22. Միտ: 23. Արմազ: 27. Գալստյան: 28. Մոյ: 29. Նա: 31. Զայ: 33. Նո: 34. Ման: 36. Ազ: 38. Եղիշ: 40. Կիլան: 41. Օդ:

Ուղղահայաց
1. Պղնձյա փողային նվագախումբ: 2. Երանկության եւ հաջողության ասվածուհին հին հունական դիցաբանում: 3. Երաժշտության մեջ մեղեդու, թեմայի համեմատաբար ավարտում մասը: 4. Անհնարացած հսկայամարմին կենդանի: 5. Կոմպոզիտորի եւ դասավորների երկար եւ լայն քիչնդանման վերնագրեր: 6. Ռեյլ քան գործողության մեջ ղեկը միջոց, հենարան: 7. Բարի սեսալ: 9. Պետրոսյան Գյուլիսյանի Ամերիկայում (10) Դերասան Արախանյանի անունը: 12. Հայկական հեռուստատեսային կարծանքաձև կինոնկար: 13. Հայաստանի ավան Ռուսաստանի Կոստանդուպոլիսի երկրամասում: 14. Հայկական ազգանուն: 17. Այն չափով, այն անակով իմաստ արտահայտող բառ: 18. Կոմսոբուկտի ինժեների գործիչները: 21. Հոլիվուդյան դերասաններից: 25. Գիտության բանաստեղծ: 26. Պոռ երաժշտության գեղարվեստ: 29. Հարկատուների ցուցակ հին Հռոմում: 30. Վիկտորի ընտանիքի գիշարի կարճատև: 33. Բաղաձայնային հարաբերակցություն: 34. Եվրոպայի կողակիցը:

Ուղղահայաց

1. Պղնձյա փողային նվագախումբ: 2. Երանկության եւ հաջողության ասվածուհին հին հունական դիցաբանում: 3. Երաժշտության մեջ մեղեդու, թեմայի համեմատաբար ավարտում մասը: 4. Անհնարացած հսկայամարմին կենդանի: 5. Կոմպոզիտորի եւ դասավորների երկար եւ լայն քիչնդանման վերնագրեր: 6. Ռեյլ քան գործողության մեջ ղեկը միջոց, հենարան: 7. Բարի սեսալ: 9. Պետրոսյան Գյուլիսյանի Ամերիկայում (10) Դերասան Արախանյանի անունը: 12. Հայկական հեռուստատեսային կարծանքաձև կինոնկար: 13. Հայաստանի ավան Ռուսաստանի Կոստանդուպոլիսի երկրամասում: 14. Հայկական ազգանուն: 17. Այն չափով, այն անակով իմաստ արտահայտող բառ: 18. Կոմսոբուկտի ինժեների գործիչները: 21. Հոլիվուդյան դերասաններից: 25. Գիտության բանաստեղծ: 26. Պոռ երաժշտության գեղարվեստ: 29. Հարկատուների ցուցակ հին Հռոմում: 30. Վիկտորի ընտանիքի գիշարի կարճատև: 33. Բաղաձայնային հարաբերակցություն: 34. Եվրոպայի կողակիցը:

Հորիզոնական

3. Ամիրջանյան: 8. Նեգ: 11. Սի: 13. Կապուսյան: 14. Գաբրիել: 15. Ամիրջան: 16. Օգոստ: 18. Վրայան: 21. «Մասնագործ»: 22. Միտ: 23. Արմազ: 27. Գալստյան: 28. Մոյ: 29. Նա: 31. Զայ: 33. Նո: 34. Ման: 36. Ազ: 38. Եղիշ: 40. Կիլան: 41. Օդ:

Մրցանակային հաջող խաչարտը կտպագրվի «Ազգի» սեղանների 30-ի համարում: Փորձելուով եւ արժեքավոր մրցանակը ՉԵՐԵՒ:

